

Samenvatting

De gemeente Maastricht beschouwt afval als een grondstof en als een belangrijke kans om de circulaire economie aan te jagen. Er lopen op dit moment diverse onderzoeken voor samenwerking op het gebied van (huishoudelijk) afval op Limburgse schaal. Het regionaal bedrijfsleven is op beperkte schaal op eigen wijze binnen het eigen bedrijf of binnen de sector bezig met circulaire economie. Het realiseren van echte doorbraken in de circulaire economie vergt ook een visie van de (gemeentelijke) overheid. Inzicht in alle grote afval/grondstoffenstromen op regionaal schaalniveau ontbreekt op dit moment, evenals inzicht in de mogelijkheden van samenwerkingen en kansen ten behoeve van een zo hoogwaardig en zo langdurig mogelijk hergebruik van deze grondstoffen. Om te komen tot een regionaal grondstoffenplan voor dit laatste en de daadwerkelijke uitvoering ervan is een voorbereidende fase nodig. Voorgesteld wordt hiervoor IPRNORMAG opdracht te geven.

Beslispunten

Instemmen met de opdrachtverlening aan IPRNORMAG (€39.000,- excl BTW) en hiervoor het budget €50.000 ten behoeve van een plan voor circulaire economie 2019 ter beschikking te stellen.

Besluit Burgemeester en Wethouders d.d. 17 december 2019:

Conform.

1. Aanleiding

In het Hoofdlijnenakkoord 2018 is circulaire economie en het stimuleren van kansen hierin opgenomen. Bij het Meerjarig uitvoeringsprogramma (F11) is aangegeven dat in Q4-2020 een plan van aanpak gereed is. De gemeente Maastricht kadert de aanpak Circulaire Economie in eerste instantie in tot “afval = grondstof”. Er lopen op dit moment diverse verschillende onderzoeken voor samenwerking op het gebied van afval. Echter de eerste benodigde stap voor het opstellen van regionaal grondstoffenplan ontbreekt: een analyse van harde data en cijfers van regionale materiaalstromen gecombineerd met een kansanalyse. Immers alleen op die manier kunnen de beste mogelijkheden van samenwerkingen ten behoeve van een zo hoogwaardig en zo langdurig mogelijk hergebruik van afval voor de regio Zuid-Limburg volgen en een duidelijke koers als gemeentelijke overheid bepaald worden. Met dit inzicht kan vanuit de regio Zuid-Limburg tevens een onderbouwd accent worden gezet in de Afvalsamenwerking op Limburgse schaal. In feite is het deze fase de meest logische stap in de weg naar de circulaire economie en de rol van de overheid: van een afvalplan naar een grondstoffenplan.

2. Context

In het eerste rijks uitvoeringsprogramma Circulaire Economie 2019-2023 is de definitie van circulaire economie gegeven: het gaat om Recover (energie en grondstoffen terugwinnen); Rethink (heroverwegen delen van producten opnieuw te gebruiken); Reuse (gebruik delen van het product opnieuw); Repair (onderhoud en herstel); Recycle (onderdelen opnieuw gebruik); Repurpose (gebruik van het product voor iets anders); Remanufacture (nieuw product van oud product) en Refurbish (delen van het product opknappen).

Het landelijk rijks kader heeft daarbij 5 prioritaire ketens (biomassa en voedsel, kunststoffen, maakindustrie, bouw en consumptiegoederen) gedefinieerd die de basis moeten vormen voor de transitie naar een circulaire economie. De circulaire economie gaat over het sluiten van grondstoffenkringlopen, het behouden en creëren van meervoudige waarden, dwars door sectoren heen: kortom een complete systeemverandering en een andere manier van denken en werken van diverse partijen.

In het Hoofdlijnenakkoord, onder het thema duurzaamheid en economisch vitale stad, is de ambitie geuit om vooral ook te zoeken naar economische kansen bij duurzaamheid. Aangegeven is dat ‘afval is grondstof’ de start voor de circulaire economie is. Op het vlak van afval wordt op dit moment aan diverse strategische documenten gewerkt:

De gemeenten Maastricht, Meerssen en Valkenburg hebben een samenwerkingsplan “Afalbeheer Regio Geul en Maas” opgesteld. Daarin hebben zij zich tot doel gesteld samen te werken en inzicht te krijgen in prioritair grondstofketens op minstens regionaal niveau; bijdragen aan bovenregionale netwerken met circulaire economie tot doel en de opstart van circulaire initiatieven, mede met grondstoffen uit huishoudens uit de regio. De geplande uitvoering van het samenwerkingsplan staat on hold in afwachting van de beslissing van de gemeente Meerssen over intensivering van de samenwerking.

De Vereniging Afvalsamenwerking Limburg (ASL) werkt eveneens aan een strategisch basisdocument op provinciale schaal. Daarbij wordt ook gekeken naar de ambities van de deelnemende gemeenten om te kijken hoe t.a.v. de huishoudelijke afvalstromen samengewerkt kan worden. Ook de provincie Limburg is hierbij betrokken en dit heeft een verbinding met het actieprogramma Blue Economy Limburg. Deze studie sluit goed aan bij het nu voorgestelde onderzoek omdat onze studie meer het regionale accent inbrengt in de brede ASL-aanpak. Hier is tevens hetzelfde onderzoeksbureau (IPRNORMAG) bij betrokken. Dit leidt niet tot overlap maar juist tot verdieping en versterking.

Een beperkt aantal bedrijven in de regio is aan de slag met circulaire initiatieven en heeft de handen ineengeslagen om afvalstromen op elkaar af te stemmen. De Limburgse Werkgeversvereniging (LWV) heeft 15 mei jl. een expertisecentrum duurzaamheid gelanceerd. Hier kunnen ondernemers terecht voor advies en kennisuitwisseling over circulair ondernemen. Een van de tools is de grondstoffenscanner en specifieke landelijke voucherregelingen. In de regio zijn ook koplopers als het gaat om circulair ondernemen (vb. samenwerking Chemelot, Sabic en Plastic Energy). De indruk bestaat dat het overgrote deel kleinschalige initiatieven zijn. De Radboud Universiteit Nijmegen heeft samen met de Rabobank Nederland onderzoek gedaan naar de diverse circulaire initiatieven in Nederland. Belangrijkste conclusie is dat bedrijven het sluiten van grondstoffenkringlopen oppakken met partijen die al bekend zijn binnen de onderneming en vaak is gebaseerd op bestaande bedrijfsmodellen. Er gebeurt dus vooral iets op kleine schaal binnen bestaande bedrijven en er zijn een paar koplopers met meer drastische veranderingen die nieuwe businessmodellen toepassen tussen bedrijven en productketens.

Voorts zijn er per sector wel de diverse afvalstromen bekend en ook is er zicht op afvalstoffen die regionaal melding plichtig zijn (deze zijn bekend bij het landelijk meldpunt afvalstoffen). Een totaal overzicht ontbreekt.

In het actieplan Randstad Zuid-Limburg is duurzaamheid en circulaire economie als een kans voor de regio aangeduid en is de ambitie gedefinieerd als Zuid-Limburg leidinggevend te worden op het gebied van duurzaamheid. Economische Samenwerking Zuid Limburg (EZSL) biedt ook de mogelijkheid circulaire projecten aan te jagen.

Om een inschatting te kunnen maken voor de kansen voor de circulaire economie is inzicht in de grotere afvalstromen op het niveau van de regio noodzakelijk als eerste stap. Het gaat naast huishoudelijk afval ook om bedrijfsafval. Maar minstens zo noodzakelijk is inzicht in de mogelijke samenwerking van partijen, het gewenste schaalniveau en de mogelijke impact. Het gaat om focus en versnelling, maar vooral ook zo hoogwaardig en zo langdurig mogelijk hergebruik.

3. Gewenste situatie

In een op te stellen regionaal grondstoffenplan wordt duidelijk op welk schaalniveau, met welke partijen, voor welke grondstoffen/afvalstoffen het meest efficiënt de grootste effecten kunnen worden behaald. Dit plan moet de basis worden voor de uitvoering van diverse projecten. Daarvoor moeten drie stappen worden doorlopen:

- 1) Analyseren en verbreden commitment van partijen die reeds actief zijn (Maastricht, Meerssen, Valkenburg), andere overheden; bedrijven en koepelorganisaties; diverse instellingen (onderwijs, zorg, nutsbedrijven) Op basis van deze inventarisatie een haalbare schaalgrootte en samenwerkingsoptie in kaart brengen en eerst globaal gezamenlijk plan van aanpak (inclusief globale planning en financiering). Dit kan als het ware de gezamenlijke visie worden genoemd.
- 2) De opstelling van het (afval)grondstoffenplan
- 3) De uitvoering van het (afval) grondstoffenplan

De offerte uitvraag heeft zich toegespitst op de eerste stap, om fasegewijs een besluit te kunnen nemen over het vervolg en het daarmee gemoeide noodzakelijk commitment en benodigde financiën

Op de offerte uitvraag van de gemeente Maastricht hebben 2 bureaus ingeschreven. De keuze is volgens de daarvoor geldende beoordelingscriteria gevallen op IPRNORMAG. Samen met IPRNORMAG zullen de volgende stappen worden doorlopen: Eerst zullen regionale circulaire kansen worden geïnventariseerd; vervolgens een grondstoffenkaart worden opgesteld, daarna een grondstoffensvisie uitgewerkt; gevolgd door conferentie met betrokken stakeholders worden georganiseerd en tenslotte een advies t.b.v. de besluitvorming (volgende fase) worden opgeleverd.

4. Effect op duurzaamheid en/of gezondheid

Ja. Met het grondstoffenplan richten we ons op het optimaal inzetten en hergebruiken van grondstoffen in de verschillende schakels van de productieketen: van de winning van grondstoffen tot consumptie. Grondstoffen dreigen schaars te worden door een groeiende bevolking en toenemende welvaart in de wereld. Hierdoor wordt het steeds belangrijker om de beschikbare grondstoffen zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Dit geeft ook nieuwe kansen voor bedrijven: nieuwe markten, meer samenwerking en minder grondstoffengebruik. Deze aanpak sluit tevens aan bij ons gemeentelijk beleidsprogramma "Maastricht Afvalloos 2030".

Effect op de openbare ruimte

n.v.t.

5. Personeel en organisatie

Vanuit bestaande beleidscapaciteit zal de visie worden begeleid.

6. Informatiemanagement en automatisering

n.v.t.

7. Financiën

Middels de begroting 2019 is een jaarlijks bedrag van € 50.000 beschikbaar gesteld. Dit is de vertaling van de in het UP opgenomen ambitie "Economisch Vitale Stad – F11 Stimuleren Circulaire Economie" voor capaciteit bij economie en om een onderzoek en PvA op te stellen en uit te voeren. Tevens is in het UP de relatie gelegd met Economisch Vitale Stad – F14 Duurzaamheid als economische kans en Duurzame en bereikbare Stad – C11 Duurzaamheid als economische kans. Daarnaast is er middels een Voucher ESZL een bedrag van € 10.000 beschikbaar.

Btw

Het genoemde bedrag in dit hoofdstuk is exclusief btw. Of en welke btw-consequenties er zijn zal vooral afhankelijk zijn van de rol van de gemeente Maastricht en de wijze waarop uitvoering zal worden gegeven aan het onderzoek en plan van aanpak.

Indien de btw niet (volledig) compensabel blijkt voor de gemeente Maastricht, zullen de hierdoor ontstane extra kosten gedekt worden uit de beschikbare middelen. Hieruit blijkt tevens het taakstellende karakter van de beschikbare middelen.

8. Aanbestedingen

Ja.

9. Participatie tot heden

Er is met diverse partijen reeds gesproken over de wenselijkheid te komen tot een regionaal grondstoffenplan (diverse gemeente, LWV, ESZL e.a.). De participatie maakt ook deel uit van de opdracht.

10. Voorstel

Instemmen met de opdrachtverlening aan IPRNORMAG (€39.000,- excl BTW) en hiervoor het budget €50.000 ten behoeve van een plan voor circulaire economie 2019 ter beschikking te stellen.

Uitvoering, evaluatie en vervolg

Het onderzoek zal na gunning begin 2020 in overleg worden gestart. Voorzien is nu een tijdsduurloop van ca 3 maanden. In de offerte is nu rekening gehouden met een planning dat dan het visiedocument waarin inzicht wordt gegeven in de voorgestelde ambitie voor de komende jaren en concrete activiteiten, financiële, personele en juridische gevolgen, het gevraagd commitment van partijen is afgerond. Het voor te bereiden besluit moet in 2020 voldoende richting geven voor het grondstoffenplan.